

Open Wijk Scholen-monitor

Tussenrapportage 2003

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	3
1.1	Inleiding	3
1.2	Opbrengsten van de Open Wijk Scholen tot nu toe	3
1.2.1	Gegevens uit de OWS-werkplannen	3
1.2.2	Gegevens uit de Onderwijsmonitor	5
1.2.3	Gegevens uit de Stadspelling 2003	5
1.3	OWS-monitor nieuwe stijl	6
2	Inleiding	9
3	Opbrengsten van de OWS-ontwikkeling	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Gegevens uit de OWS-werkplannen	11
3.2.1	Beknopte stand van zaken	11
3.2.2	Opbrengsten algemeen	12
3.2.3	Opbrengsten m.b.t. de kinderen	13
3.2.4	Opbrengsten m.b.t. de ouders	14
3.2.5	Meerwaarde m.b.t. de wijk	15
3.3	Rapporteren over de opbrengsten	15
3.4	Gegevens uit de Onderwijsmonitor	16
3.5	Gegevens uit de Stadspelling 2003	16
3.5.1	Tevredenheid bij ouders over het basisonderwijs in de buurt	16
3.5.2	Deelname van ouders aan vrijwilligerswerk op school	18
3.6	Een nieuwe Stads- en Wijkmonitor	19
4	Open Wijk Scholen-monitor nieuwe stijl	21
4.1	Inleiding	21
4.2	Kenmerken van de OWS-monitor nieuwe stijl	22
4.3	Koppeling van de gegevensverzameling aan de meetbare prestaties	22
4.4	Voorstel voor uitvoering en planning	25
5	Bijlage	29
5.1	Cito-eindtoetsscores: een vergelijking tussen Open Wijk Scholen en andere Nijmeegse basisscholen	29
5.1.1	Inleiding	29
5.1.2	Verschillen tussen Open Wijk Scholen en andere basisscholen qua schoolpopulatie	30
5.1.3	Cito-eindtoetsscores	31
5.1.4	Slotconclusie	34

5.1.5 Bijlage: korte uitleg over Cito-eindtoetscores

34

1 Samenvatting

1.1 Inleiding

De OWS-monitor is bedoeld om ontwikkelingen in de opbouw van de Open Wijk Scholen (OWS) te volgen: wat zijn de opbrengsten en wat is de meerwaarde? In 2001 is bij twee Open Wijk Scholen uitgebreid gekeken naar de opbrengsten tot dan toe (Hatert en Interacker). Omdat inmiddels meer Open Wijk Scholen verder op streek zijn, is het nodig om een hanteerbaar monitorinstrument te bedenken waarmee we alle twaalf Open Wijk Scholen kunnen volgen. Verder heeft de gemeente in 2003 een lijst met gewenste prestaties voor de Open Wijk Scholen opgesteld, met daarbij als streefdatum april 2006. Daarmee liggen er nieuwe uitgangspunten voor de OWS-monitor. In paragraaf 1.3 wordt een voorstel gedaan voor de uitvoering en planning van een OWS-monitor nieuwe stijl.

Voorafgaand daaraan wordt een beeld geschetst van wat de Open Wijk Scholen tot dusver bereikt hebben. Dat beeld is vooral gestoeld op informatie uit de OWS-werkplannen. Voorjaar 2003 heeft de gemeente de scholen namelijk gevraagd om in hun werkplannen meer en gestructureerd aandacht te besteden aan de opbrengsten tot nu toe.

Ook zijn enkele interessante uitkomsten uit de Onderwijsmonitor en de Stadspelling 2003 opgenomen.

1.2 Opbrengsten van de Open Wijk Scholen tot nu toe

1.2.1 Gegevens uit de OWS-werkplannen

- Er zijn twaalf Open Wijk Scholen. Bij twee daarvan - Hatert en Interacker - zijn er twee basisscholen betrokken. De OWS-ontwikkeling speelt zich dus af op 14 basisscholen.
Acht van de twaalf Open Wijk Scholen bieden in en buiten schooltijd een gevarieerd activiteitenprogramma (Koninginnebuurt, Waterkwartier, Wolfskuil, Heseveld, Neerbosch-Oost, Hatert, Tolhuis, Interacker). Vier scholen - drie gelegen in Dukenburg (Aldenhof, Meijhorst, Zwanenveld) en OWS-Willemskwartier - zitten in de opstartfase, maar bieden al wel een breder activiteitenaanbod dan voorheen.
- Het groeiende activiteitenaanbod van de Open Wijk Scholen sluit goed aan bij de hoofddoelstellingen "het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen" en "het vergroten van de ouderbetrokkenheid". Ook is het aanbod goed verspreid over verschillende deeldoelstellingen. Bij alle scholen zien we taalactiviteiten voor de kinderen en hun ouders, cultuur-, sport- en andere naschoolse activiteiten, activiteiten om de ouderbetrokkenheid te vergroten, opvoedingsondersteuning en een netwerk voor sluitende hulpverlening. De opbouw van activiteiten voor wijkbewoners in het algemeen heeft tot dusver minder prioriteit gekregen.
- De meeste activiteiten worden volgens planning uitgevoerd.
Op een al wat langer draaiende Open Wijk School vinden per jaar zo'n 1200 à 1600 bijeenkomsten in het kader van OWS-activiteiten plaats. Dit zijn er gemiddeld circa

35 per schoolweek en 7 per schooldag.

- De kinderen hebben in het algemeen een grote belangstelling voor de buitenschoolse activiteiten. De activiteiten worden met veel plezier gedaan. Voorbeelden van goed lopende kinderactiviteiten zijn het door De Lindenberg verzorgde kunstmenu, activiteiten op het gebied van taalbeheersing, het groeiende aanbod van Sportservice Nijmegen en het TCCN¹ en de naschoolse activiteiten volgens een huiskamerconcept van Tandem (NSA)².
- Enkele scholen geven aan dat activiteiten op het vlak van taalbeheersing tot aantoonbaar betere prestaties leiden³.
- De deelname van ouders als vrijwilliger bij kinderactiviteiten en aan speciaal op de ouders gerichte activiteiten neemt toe. Ouders uit verschillende culturen leren elkaars cultuur kennen en krijgen meer begrip voor culturele verschillen. Het contact met de ouders over de opvoeding en de kindontwikkeling groeit. En geleidelijk aan raken ze ook meer betrokken bij de plannen voor de Open Wijk Scholen. In het algemeen is er sprake van een groeiende tevredenheid bij de ouders over de Open Wijk Scholen.
- Op diverse scholen zijn ouders werkzaam als ID-er⁴. De ID-ers vervullen een belangrijke rol binnen de Open Wijk Scholen. Ze maken activiteiten mogelijk, waarvoor met inzet van beroepskrachten onvoldoende middelen beschikbaar zouden zijn. En ze zijn vaak afkomstig uit de wijk, waardoor de wijk meer betrokken raakt bij de OWS-ontwikkeling en waardoor de scholen een bijdrage leveren aan de arbeidsmarkttoeleiding van wijkbewoners. De bezuinigingsplannen rondom de ID-banen zijn daarom een belangrijk knelpunt.
- Open Wijk Scholen hebben steeds meer aandacht voor samenhang in het aanbod, voor het creëren van een "samenhangend pedagogisch netwerk" en voor vraagsturing.
- De GGD is op alle Open Wijk Scholen actief met het opsporen van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen en het geven van gezondheidsvoorlichting aan ouders en kinderen.
- Door de hulpverleningsnetwerken zijn probleemgevallen bij de kinderen en hun ouders sneller in beeld.
- Het blijft lastig om moeilijke doelgroepen te bereiken, bijvoorbeeld ouders die problemen met de opvoeding of de taal hebben. Er zijn veel inspanningen nodig om

¹ Technisch Creatief Centrum Nijmegen

² O&S voert een aparte evaluatie van de NSA uit. De rapportage daarvan zal voorjaar 2004 verschijnen.

³ Het kan best zijn dat meer scholen de effecten van extra taalactiviteiten kunnen laten zien, maar er zijn maar enkele scholen die daarover in hun werkplannen rapporteren.

⁴ ID staat voor In- en Doorstroombanen. Het gaat om gesubsidieerde reguliere banen. Alle werkzaamheden moeten maatschappelijk gezien een toegevoegde waarde voor service en veiligheid hebben. De banen zijn een instrument om werklozen werkervaring op te laten doen.

geleidelijk aan verbeteringen te bewerkstelligen. Een aantal scholen meldt dat er wat eerste resultaten geboekt zijn.

- Digitale trapveldjes bieden alle wijkbewoners de mogelijkheid zich te ontwikkelen. Ze worden veel gebruikt, niet alleen door kinderen en hun ouders, maar ook door andere wijkbewoners.
- De inspanningen op dit moment zijn sterk gericht op de ontwikkelingskansen van kinderen (en hun ouders) en op het creëren van samenhang in het aanbod voor deze doelgroepen. Daardoor hebben de Open Wijk Scholen nog weinig tijd gehad om zich te richten op de wijkbewoners in het algemeen en om zich te verdiepen in hun rol bij het opstellen en uitvoeren van integrale wijkplannen.

1.2.2 Gegevens uit de Onderwijsmonitor

- De gemiddelde Cito-eindtoetsscores voor 1,25- en 1,90-gewichtsl leerlingen op Open Wijk Scholen lagen in schooljaar 2001-2002 hoger dan in het schooljaar daarvoor (bij 1,25- leerlingen gestegen van 525,0 naar 527,2; bij 1,90-leerlingen gestegen van 527,2 naar 528,1). Voor het kunnen vaststellen van een trend hebben we de gegevens van meerdere jaren nodig. Voor schooljaar 2002-2003 ontbreken helaas van een aantal scholen de gegevens over leerlingengewichten.
- Op grond van een nadere analyse van Cito-eindtoetsscores, waarbij leerlingen zijn toegerekend aan het stadsdeel waar ze naar school gaan, kunnen we constateren dat het goed gaat met de scholen in Oud-West. De gemiddelde Cito-eindtoetsscore voor Oud-West blijkt de laatste schooljaren opvallend hoger dan in de periode 1996-1998 (ruim 2 punten hoger). De gemiddelde score voor alle leerlingen in Oud-West ligt voor schooljaar 2002-2003 op 528,5⁵.

1.2.3 Gegevens uit de Stadspeiling 2003

- In alle stadsdelen is een ruime meerderheid van de ouders tevreden over het basisonderwijs in de buurt. De tevredenheid is het grootst in Oud-Oost, Lindenholt, Dukenburg en Midden-Zuid. In Oud- en Nieuw-West, Zuidrand en Stadscentrum zijn relatief veel ouders ontevreden over het basisonderwijs (15 à 19%). Als redenen daarvoor noemen ze de slechte kwaliteit van de scholen (Oud-West, Zuidrand), het hoge aandeel achterstands- en/of allochtone leerlingen (Oud- en Nieuw-West, Stadscentrum) en het geringe aanbod (Stadscentrum). Bij deze uitkomsten hoort wel de opmerking dat niet alle ouders een even goed beeld van het basisonderwijs in hun buurt zullen hebben. Immers, een behoorlijk deel van de ouders laat hun kinderen naar scholen in andere wijken gaan. Opvallend is het positieve oordeel bij de ouders in Dukenburg (91% tevreden over basisonderwijs in de buurt). Drie van de vier in dat stadsdeel gelegen Open Wijk Scholen zitten nog meer in de beginfase van de OWS-ontwikkeling.
- In Oud-West zijn relatief weinig ouders met kinderen in de basisschoolleeftijd op school als vrijwilliger actief (7% ten opzichte van 16% van alle ouders in Nijmegen met kinderen in de basisschoolleeftijd).

⁵ De gemiddelde Cito-eindtoetsscore in Nijmegen ligt in schooljaar 2002-2003 op 534,4.

1.3 OWS-monitor nieuwe stijl

In Nijmegen en elders in het land is gebleken dat het een hele kunst is om een praktisch en inhoudelijk uitvoerbare en bruikbare brede school-monitor te ontwikkelen. Dat heeft in Nijmegen onder meer te maken met de veelomvattendheid van de OWS-ontwikkeling (veel doelstellingen, veel OWS-projecten en veel activiteiten). Verder speelt een rol dat Open Wijk Scholen niet alleen verantwoordelijk zijn voor de ontwikkelingskansen van kinderen, maar dat er allerlei andere invloeden zijn (onder meer vanuit de thuissituatie, de vriendengroep en de wijk). De verwachtingen bij een OWS-monitor moeten reëel zijn. Met het verzamelen van gegevens door de tijd heen kunnen we een beeld schetsen van de opbrengsten en meerwaarde van de Open Wijk Scholen. Het zal echter voor veel onderdelen van de OWS-ontwikkeling niet mogelijk zijn met harde bewijzen te komen dat deze echt werken.

Op grond van in Nijmegen en elders opgedane ervaringen⁶ stellen we voor om de opbrengsten en meerwaarde van de verdere OWS-opbouw te gaan volgen met:

- informatie uit de *OWS-werkplannen* (in de werkplannen beschrijven de scholen niet alleen wat de plannen voor het komende schooljaar zijn, maar rapporteren ze ook over de tot dan toe bereikte opbrengsten, onder meer aan de hand van een standaard activiteiten- en outputschema);
- informatie van *betrokken instellingen* (bij instellingen, die op veel Open Wijk Scholen actief zijn, gegevens opvragen over de deelname aan hun activiteiten en ontwikkelingen daarin);
- gegevens uit de Onderwijsmonitor (blijven volgen van de gemiddelde Cito-eindtoetsscores);
- gegevens uit de *Stadspelling en de Stads- en Wijkmonitor* (uitkomsten over hoe de achterstandswijken met Open Wijk Scholen zich ontwikkelen; gegevens uit 2003/2004 vergelijken met die voor 2005/2006);
- uitkomsten van *peilingen onder de kinderen en hun ouders* (vragenlijsten uitzetten om te meten hoe de betrokkenheid van kinderen en ouders bij de Open Wijk Scholen is).

De door de gemeente geformuleerde meetbare prestaties dienen als uitgangspunten voor de nieuwe OWS-monitor (zie het schema in hoofdstuk 4, paragraaf 3).

De peilingen onder ouders en kinderen behoeven nadere toelichting. We kunnen hierbij gebruik maken van vragenlijsten, die onderdeel uitmaken van het landelijke meetinstrument Evaluatiemodel Brede School⁷. Dit maakt op termijn vergelijking met brede scholen in *andere steden* mogelijk. De vraagstelling moet wel aansluiten bij de door de gemeente geformuleerde meetbare prestaties. Het kan dus zijn dat er wat extra vragen nodig zijn.

In de EBS-vragenlijsten zijn ook vragen opgenomen om de behoeften aan brede school-activiteiten bij ouders en kinderen in beeld te brengen.

⁶ zie het boekje "Breed uitgemeten; kwaliteit en opbrengsten van de brede school, Frank Studulski & Jo Kloprogge (red.), Uitgeverij SWP Amsterdam, 2003."

⁷ Het EBS is ontwikkeld door Oberon in samenwerking met diverse gemeenten. De definitieve versie zal voorjaar 2004 beschikbaar zijn.

Om de ontwikkelingen in de komende drie jaar te kunnen volgen, zouden we - naast de inzameling van andere gegevens - zowel in 2004 als in 2006 een kinder- en ouderpeiling kunnen doen.

Enkele Open Wijk Scholen zijn zelf ook bezig met onderzoek onder de ouders en kinderen of hebben plannen daartoe. In verband met de vergelijkbaarheid zou het goed zijn om verschillende initiatieven op elkaar af te stemmen. Daarom is het een goede zaak om voorjaar 2004 een klankbordgroep rondom de OWS-monitor nieuwe stijl te formeren. Met die groep kan vervolgens de eerste peiling onder kinderen en ouders voorbereid worden.

De gegevensverzameling rondom de Open Wijk Scholen moet er uiteindelijk toe leiden, dat in 2006 een uitgebreid evaluatierapport over de opbrengsten en meerwaarde van de scholen kan verschijnen. In 2004 en 2005 zullen tussenrapportages geschreven worden (zie planningsvoorstel in hoofdstuk 4, paragraaf 4).

2 Inleiding

De OWS-monitor is bedoeld om te volgen hoe de opbouw van de Open Wijk Scholen (OWS) verloopt en wat de resultaten van de OWS-ontwikkeling zijn. In dat kader heeft de afdeling Onderzoek en Statistiek (O&S) tot dusver twee rapportages opgeleverd.

1. In 2001 verscheen een rapport waarin op basis van de Jeugdmonitorvragenlijst de achterstandspositie van kinderen op Open Wijk Scholen in beeld werd gebracht (De leefwerelden en het gedrag van kinderen in groep 7 en 8 op Open Wijk Scholen, september 2001). Daaruit kwam naar voren dat kinderen op Open Wijk Scholen op een aantal punten een relatieve achterstand hebben en relatief vaak beginnend risico- en experimenteergedrag vertonen. Zo hebben ze vaker moeite met het kunnen volgen van de lesstof op school, blijven ze vaker van school weg, vervelen ze zich vaker, is er voor een relatief grote groep geen opvangadres na schooltijd, is het aandeel beginnende rokers en drinkers wat hoger, hebben ze meer gezondheidsproblemen en doen ze vaker strafbare dingen. Hierbij hoort wel de opmerking dat de genoemde verschillen met de overige kinderen in Nijmegen niet heel groot zijn.
2. Begin 2002 verscheen een rapport over de stand van zaken bij twee van de langst lopende OWS-projecten, met daarin bevindingen over de eerste opbrengsten (Tussenrapportage 2001, januari 2002). Geconstateerd werd dat het goed ging met OWS-Hatert (groot en veelzijdig activiteiten aanbod; groeiende samenwerking tussen de scholen en de partnerinstellingen; groeiende belangstelling voor de activiteiten, groeiende ouderbetrokkenheid; inschakeling van ouders via gesubsidieerde banen). De opbouw van OWS-Interacker in Zellersacker daarentegen bleek een moeizamer proces (aanbod nog niet veelzijdig genoeg; ontbreken van continuïteit in het aanbod; meer aandacht nodig voor het creëren van samenhang in het aanbod; ouderbetrokkenheid nog te laag onder meer door de lage wijkbinding en door het geringe vertrouwen bij wijkbewoners in instellingen; ruimtes worden te weinig multifunctioneel ingezet).

In 2002 en 2003 wordt langzaam duidelijk dat het beter is om de "oude" OWS-monitor los te laten:

- De bedachte opzet voor het volgen van de opbouw en de resultaten van de afzonderlijke Open Wijk Scholen blijkt zowel voor de afdeling Onderzoek en Statistiek als voor de betrokken scholen te leiden tot een te arbeidsintensief proces. Op zoek naar een alternatieve werkwijze wordt voorjaar 2003 in overleg met de Open Wijk Scholen besloten, dat zij in hun werkplannen meer gaan rapporteren over wat er in de voorgaande periode bereikt is. De gemeente levert een voorbeeldschema, waarin de scholen de opbrengsten van de verschillende OWS-activiteiten kunnen opnemen. De werkplannen voor 2003-2004 zijn de eerste plannen waarin de scholen op meer gestructureerde wijze terugblikken op de opbrengsten tot nu toe.
- In 2003 komt de gemeente met een lijst met "meetbare prestaties". Daarbij wordt als streefdatum 1 april 2006 genoemd. Deze lijst vraagt om een nieuwe (haalbare en op maat gesneden) aanpak van de OWS-monitor, waarvoor de gewenste prestaties belangrijke uitgangspunten zijn.
- De Jeugdmonitorvragenlijst is onvoldoende geschikt om te meten of specifieke OWS-doelstellingen plus de daaraan gekoppelde gewenste prestaties gehaald worden. Er is wel een alternatief in ontwikkeling. In samenwerking met een aantal gemeenten heeft Oberon de afgelopen periode gewerkt aan de opbouw van een

Evaluatiemodel Brede Scholen (EBS). Met dit model kunnen gemeenten de opbrengsten en meerwaarde van hun brede scholen in beeld brengen. Onderdelen van dit model zijn interessant om te gaan gebruiken voor de Nijmeegse Open Wijk Scholen-monitor. Met name de vragenlijsten, bedoeld om zicht te krijgen op wat de brede scholen voor kinderen en hun ouders betekenen, zijn interessant. Andere informatie die via het EBS verzameld wordt, kan in Nijmegen deels in de OWS-werkplannen gevonden worden.

Een belangrijk voordeel van het gaan gebruiken van onderdelen van het EBS is dat we op termijn kunnen vergelijken met wat brede scholen in andere steden opleveren.

Naar verwachting zijn voorjaar 2004 de definitieve instrumenten voor het EBS gereed.

Gevolg van het bovenstaande is dat deze tweede tussenrapportage anders van opzet is dan de eerste tussenrapportage uit januari 2002:

- deze tussenrapportage gaat niet over twee, maar over alle twaalf Open Wijk Scholen;
- de informatie in deze rapportage over de opbrengsten van de Open Wijk Scholen is met name afkomstig uit de OWS-werkplannen.
- Er worden aanvullende gegevens uit de Onderwijsmonitor en de Stadspeiling 2003 gepresenteerd.
- Er worden ideeën gepresenteerd voor een OWS-monitor nieuwe stijl.

3 Opbrengsten van de OWS-ontwikkeling

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de tot dusver bereikte resultaten van de OWS-ontwikkeling. Dat gebeurt vooral aan de hand van informatie uit de OWS-werkplannen. Daarnaast zijn er gegevens uit de Onderwijsmonitor opgenomen over de onderwijsprestaties van OWS-kinderen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met achtergrondinformatie uit de Stadspeiling 2003.

3.2 Gegevens uit de OWS-werkplannen

3.2.1 Beknopte stand van zaken

Voorafgaand aan een algemene beschouwing over de opbrengsten van de Open Wijk Scholen volgt hier eerst een beknopte stand van zaken. Er zijn twaalf Open Wijk Scholen: vier in Oud-West, vier in Dukenburg, twee in Nieuw West, een in Zuidrand en een in Lindenholt. In totaal zijn er 14 basisscholen in 11 wijken bij betrokken (zie tabel 1). In 2002 is besloten om het aantal Open Wijk Scholen voorlopig niet verder uit te breiden.

Tabel 1: overzicht van de twaalf Open Wijk Scholen (in welke stadsdelen, wijken en buurten; welke basisscholen)

5 stadsdelen	11 wijken	12 Open Wijk Scholen (14 basisscholen)
Oud-West	Wolfskuil Wolfskuil Biezen Nijeveld	OWS Koninginnebuurt (Michiel de Ruyterschool) OWS Wolfskuil (De Wieken) OWS Waterkwartier (Aquamarijn) OWS Willemskwartier (Groot Nijeveld)
Nieuw-West	Heseveld Neerbosch-Oost	OWS Heseveld (De Zonnewende) OWS Neerbosch-Oost (Het Octaaf)
Zuidrand	Hatert	OWS Hatert (De Klumpert en De Vossenburcht)
Dukenburg	Tolhuis Zwanenveld Meijhorst Aldenhof	OWS Tolhuis (De Dukendonck) OWS Zwanenveld (Prins Mauritschool) OWS Meijhorst (De Meiboom) OWS Aldenhof (De Aldenhove)
Lindenholt	Zellersacker	OWS Interacker (De Bloemberg en De Lindenhoeve)

Acht van de twaalf Open Wijk Scholen bieden in en buiten schooltijd een gevarieerd activiteitenprogramma (Koninginnebuurt, Waterkwartier, Wolfskuil, Heseveld, Neerbosch-Oost, Hatert, Tolhuis, Interacker). Vier Open Wijk Scholen - drie gelegen in Dukenburg (Aldenhof, Meijhorst, Zwanenveld) en OWS-Willemskwartier - zitten in de opstartfase, maar bieden al wel een breder activiteitenaanbod dan voorheen. Bij één van de al wat langer bestaande Open Wijk Scholen - Interacker in Zellersacker - blijft het lastig om grotere groepen kinderen en ouders enthousiast te krijgen voor de OWS-activiteiten. Bovendien hebben enkele samenwerkingspartners van het eerste uur zich teruggetrokken. Op basis van een grondige analyse probeert Interacker nieuwe samenwerkingsverbanden te creëren, die een nieuwe impuls moeten geven aan de ontwikkeling van OWS-Interacker.

Belangrijk voor de verdere uitbouw van het OWS-aanbod zijn de extra middelen voor activiteiten, die in het collegeakkoord voor de periode 2003 t/m 2006 zijn opgenomen. Het gaat in totaal om viermaal een jaarlijks bedrag van € 600.000,00. Deze middelen worden jaarlijks verdeeld over de twaalf Open Wijk Scholen en ingezet voor de uitvoering van de werkplannen.

3.2.2 *Opbrengsten algemeen*

Op verzoek van de gemeente bekijken de Open Wijk Scholen in hun werkplannen terug op wat er tot dusver bereikt is. Vijf van de acht scholen, die al wat verder op streek zijn, hebben een outputschema ingevuld. Aangegeven is of de activiteiten volgens planning zijn uitgevoerd en hoeveel deelnemers er waren dan wel of de deelname aan de verwachtingen voldeed. Ook in de werkplannen van de andere scholen staan opmerkingen over bereikte resultaten.

Hieronder is de informatie uit de werkplannen over de bereikte resultaten beknopt samengevat. Let wel: omdat niet alle scholen even uitgebreid rapporteren en omdat ze op verschillende manieren rapporteren, is het onderstaande beeld van de opbrengsten van de Open Wijk Scholen niet volledig. Bovendien worden hieronder algemene uitspraken gedaan. Afzonderlijke scholen kunnen er op bepaalde punten anders (beter of slechter) voorstaan.

- Het OWS-aanbod sluit goed aan bij de hoofddoelstellingen “het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen” en “het vergroten van de ouderbetrokkenheid”. Ook is het aanbod goed verspreid over verschillende deeldoelstellingen. Zo zijn er activiteiten gericht op taalbeheersing (onder meer GOA-activiteiten), sociale competentie, opvoeding, opvang, sport, creatieve vaardigheden, technische vaardigheden, school- en beroepskeuze, vroegtijdige opsporing van probleemgevallen, enzovoorts. Wat bij alle Open Wijk Scholen terugkomt zijn taalactiviteiten voor de kinderen en hun ouders, cultuuractiviteiten, sportactiviteiten, andere naschoolse activiteiten, activiteiten om de ouderbetrokkenheid te vergroten, opvoedingsondersteuning en een netwerk voor sluitende hulpverlening. Omdat de ontwikkeling van de kinderen - en daarmee ook van de ouders - centraal staat bij de OWS-ontwikkeling en omdat het veel tijd en energie kost om het aanbod voor deze doelgroepen verder uit te bouwen, heeft de opbouw van activiteiten voor wijkbewoners in het algemeen tot dusver minder prioriteit gekregen.
- De meeste activiteiten worden volgens planning uitgevoerd.
- Op een al wat langer draaiende Open Wijk School vinden per jaar zo'n 1200 à 1600 bijeenkomsten in het kader van OWS-activiteiten plaats. Dit zijn - en gemiddeld circa 35 per schoolweek en 7 per schooldag. Bij de vier minder ver ontwikkelde Open Wijk Scholen ligt het jaarlijks aantal bijeenkomsten op 600 à 800.
- Bij diverse scholen is het activiteitenaanbod in schooljaar 2003-2004 groter dan in schooljaar 2002-2003.
- De belangstelling voor de activiteiten is in het algemeen groot. Bij veel activiteiten doet het maximale aantal deelnemers mee. Op diverse scholen komt het voor dat er

meer belangstelling voor de OWS-activiteiten is dan dat er deelnameplaatsen zijn.

- Er is steeds meer aandacht voor de samenhang in het aanbod en voor het creëren van “samenhangend pedagogisch netwerk”
- Door de hulpverleningsnetwerken zijn probleemgevallen bij de kinderen en hun ouders sneller in beeld.
- Het blijft lastig om moeilijke doelgroepen te bereiken, bijvoorbeeld ouders die problemen met de opvoeding of de taal hebben. Er zijn veel inspanningen nodig om geleidelijk aan verbeteringen te bewerkstelligen. Een aantal scholen meldt dat er wat eerste resultaten geboekt zijn.
- Open Wijk Scholen proberen in te spelen op de behoeften van kinderen en hun ouders (en ook op de behoeften van overige wijkbewoners), maar een duidelijk beeld van die behoeften ontbreekt. In de werkplannen worden de behoeften vanuit de wijk meer impliciet dan expliciet meegenomen. Wel lijkt een aantal wensen in veel wijken te spelen, zoals de behoefte aan taalontwikkeling, ontmoeting, adviezen over de opvoeding en meer activiteiten na school en in de wijk. Bij diverse scholen leven er concrete ideeën om meer vraaggestuurd te gaan werken. Het blijkt echter niet eenvoudig om ouders zover te krijgen dat ze actief meedenken over het activiteitenaanbod.

3.2.3 *Opbrengsten m.b.t. de kinderen*

- Bij de kinderen is er in het algemeen een grote belangstelling voor de buitenschoolse activiteiten.
- De tevredenheid bij de kinderen over het aanbod neemt toe (veel enthousiaste reacties en vrolijke gezichten).
- Een paar scholen geven aan dat ze ook kinderen uit de wijk bereiken, die op andere basisscholen zitten.
- Voorbeelden van goed lopende activiteiten gericht op de doelgroep kinderen zijn het door De Lindenberg verzorgde kunstmenu, activiteiten op het gebied van taalbeheersing, het groeiende aanbod van Sportservice Nijmegen en het TCCN⁸ en de naschoolse activiteiten volgens een huiskamerconcept van Tandem (NSA). O&S voert een aparte evaluatie van de laatstgenoemde naschoolse opvang uit. De rapportage daarvan zal voorjaar 2004 verschijnen.
- Enkele scholen geven aan dat activiteiten op het vlak van taalbeheersing tot aantoonbaar betere prestaties leiden⁹.
- De belangstelling voor de tot dusver georganiseerde naschoolse sportactiviteiten blijkt in het algemeen groot. Daarbij aansluitend zien we een grote behoefte. In juni

⁸ Technisch Creatief Centrum Nijmegen.

⁹ Het kan best zijn dat meer scholen de effecten van extra taalactiviteiten kunnen laten zien, maar er zijn maar enkele scholen die daarover in hun werkplannen rapporteren.

2003 is in samenwerking met Sportservice Nijmegen onderzoek verricht naar de behoefte op Open Wijk Scholen aan naschoolse sportactiviteiten¹⁰. Ongeveer de helft van de kinderen in de groepen 5 t/m 8 heeft serieuze belangstelling om met dergelijke activiteiten mee te doen en nog eens ruim een derde wil misschien meedoen. Hoewel de belangstelling het grootst is bij kinderen, die al lid van een sportclub zijn of anderszins regelmatig sporten, hebben ook de kinderen die weinig aan sport doen in meerderheid belangstelling voor naschoolse sportactiviteiten. De voornaamste reden dat kinderen op Open Wijk Scholen *niet* aan sport doen, is een gebrek aan tijd. Er is maar een kleine groep van 2 à 3% van de OWS-kinderen, die geen enkele belangstelling voor sportbeoefening heeft.

3.2.4 Opbrengsten m.b.t. de ouders

- In het algemeen is er bij de ouders veel belangstelling voor het aanbod. De deelname van ouders als vrijwilliger bij kinderactiviteiten en aan speciaal op de ouders gerichte activiteiten neemt toe.
- De tevredenheid bij de ouders over de activiteiten neemt toe (veel positieve reacties).
- Op diverse Open Wijk Scholen zijn ouders werkzaam als ID-er¹¹. De bezuinigingsplannen rondom de ID-banen zijn daarom een belangrijk knelpunt. De ID-ers vervullen een belangrijke rol binnen de scholen. Ze maken activiteiten mogelijk waarvoor met inzet van beroepskrachten onvoldoende middelen beschikbaar zouden zijn. En ze zijn vaak afkomstig uit de wijk, waardoor de wijk meer betrokken raakt bij de OWS-ontwikkeling en waardoor de scholen een bijdrage leveren aan de arbeidsmarkttoeleiding van wijkbewoners.
- Ouders raken geleidelijk wat meer betrokken als het gaat om het meedenken over de OWS-ontwikkeling.
- Het contact met de ouders over de opvoeding en de kindontwikkeling groeit.
- De GGD is op alle Open Wijk Scholen actief met het opsporen van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen en het geven van gezondheidsvoorlichting aan ouders en kinderen.
- Ouders uit verschillende culturen leren elkaars cultuur kennen en krijgen meer begrip voor culturele verschillen.
- Met betrekking tot de taalcursussen voor allochtone ouders is er sprake van en groeiende afstemming tussen vraag en ROC-aanbod.

¹⁰ Behoefte bij kinderen op Open Wijk Scholen aan sportactiviteiten van Sportservice Nijmegen, meting juni 2003, O&S, september 2003.

¹¹ ID staat voor In- en Doorstroombanen. Het gaat om gesubsidieerde reguliere banen. Alle werkzaamheden moeten maatschappelijk gezien een toegevoegde waarde voor service en veiligheid hebben. De banen zijn een instrument om werklozen werkervaring op te laten doen.

3.2.5 Meerwaarde m.b.t. de wijk

- De inspanningen op dit moment zijn sterk gericht op de ontwikkelingskansen van kinderen (en hun ouders) en op het creëren van samenhang in het aanbod voor die doelgroepen. Daardoor hebben de Open Wijk Scholen nog weinig tijd gehad om zich te verdiepen in hun rol bij het opstellen en uitvoeren van integrale wijkplannen.
- Digitale trapveldjes bieden alle wijkbewoners de mogelijkheid zich te ontwikkelen. Ze worden veel gebruikt, niet alleen door kinderen en hun ouders, maar ook door andere wijkbewoners.
- Op diverse Open Wijk Scholen zijn groepjes wijkbewoners actief met recreatieve bezigheden.

3.3 Rapporteren over de opbrengsten

Het is belangrijk dat Open Wijk Scholen in hun werkplannen aandacht blijven besteden aan de opbrengsten van de OWS-ontwikkeling. Het werken met activiteiten- en outputschema's, waarin de activiteiten systematisch aan de hand van deeldoelstellingen gerangschikt zijn en waarin de output kan worden aangegeven (mate waarin geplande activiteiten zijn uitgevoerd; al dan niet halen van de maximale deelname; ontwikkeling van de deelname), leidt tot een goed beeld van de ontwikkeling van het OWS-aanbod en de belangstelling daarvoor. Ook is het heel zinvol als de scholen in hun werkplannen nader toelichten wat er in de afgelopen periode allemaal wel en niet bereikt is.

Met de vaststelling door de gemeente van een aantal meetbare prestaties, wordt er van de Open Wijk Scholen de nodige specifieke informatie gevraagd (zie hoofdstuk 4, paragraaf 3). In de praktijk zien we dat veel scholen rondom een aantal van deze zaken reeds informatie in hun werkplannen hebben opgenomen.

Het is de bedoeling dat ook de afdeling Onderzoek en Statistiek van de gemeente (O&S) informatie rondom de meetbare prestaties gaat verzamelen. Meer daarover staat in hoofdstuk 4, waarin ideeën voor een OWS-monitor nieuwe stijl uitgewerkt zijn.

Uit de OWS-werkplannen blijkt dat enkele scholen zelf bezig zijn met vormen van monitoring of onderzoek¹². Mogelijk kunnen dergelijke initiatieven op elkaar afgestemd worden. In hoofdstuk 4 wordt het plan geopperd om gebruik te gaan maken van het Evaluatiemodel Brede Scholen (EBS), een door Oberon en een aantal gemeenten ontwikkeld standaardinstrument om de opbrengsten en meerwaarde van brede schoolontwikkelingen te volgen. Voor Nijmegen zijn met name de EBS-vragenlijsten voor kinderen en ouders interessant. Voor de vergelijking tussen afzonderlijke Open Wijk Scholen en tussen Nijmeegse Open Wijk Scholen en brede scholen in andere steden, zou het goed zijn als alle Open Wijk Scholen met dezelfde vragenlijsten werken.

¹² Neerbosch-Oost: beoordeling activiteiten door deelnemers; monitoring ontwikkelen gericht op kinderen, ouders en teams.
Tolhuis: monitoring klanttevredenheid.
Aldenhof: vragenlijst afgenomen bij ouders en kinderen.

3.4 Gegevens uit de Onderwijsmonitor

Een van de meetbare prestaties m.b.t. de OWS-ontwikkeling is dat de gemiddelde Cito-eindtoetsscore bij de gewichtsleerlingen in 2006 op 530 zou moeten liggen. Onderwijsmonitorgegevens voor de schooljaren 2000-2001 en 2001-2002 laten zien hoe ver die gemiddelde score daar nu nog onder ligt.

Tabel 2: gemiddelde Cito-eindtoetsscores voor gewichtsleerlingen op Open Wijk Scholen

schooljaar:	2000-2001	2001-2002
1,25 leerlingen	525,0	527,2
1,90 leerlingen	527,2	528,1

Opvallend is dat de gewichtsleerlingen op Open Wijk Scholen in schooljaar 2001-2002 gemiddeld beter scoorden dan het schooljaar daarvoor. Voor het kunnen vaststellen van een trend hebben we de gegevens van meerdere jaren nodig. Een uitgebreide rapportage van de vergelijking tussen groep 8-kinderen op Open Wijk Scholen en op de overige basisscholen vindt u in de bijlage.

Voor schooljaar 2002-2003 kunnen we de gegevens niet presenteren, omdat niet alle basisscholen gegevens over leerlingengewichten aangeleverd hebben. Gevolg is dat we de bovenstaande cijferreeks niet kunnen doortrekken.

Op grond van een andere analyse van Cito-eindtoetsscores kunnen we constateren dat het goed gaat met de scholen in Oud-West. Voor de Stads- en Wijkmonitor is op stadsdeelniveau een vergelijking gemaakt met eerdere gegevens die in het kader van het Grote Steden Beleid verzameld zijn. Daarbij zijn leerlingen toegerekend aan het stadsdeel waar ze naar school gaan. Uit de vergelijking blijkt dat de gemiddelde Cito-eindtoetsscore voor Oud-West de laatste jaren opvallend hoger is dan in de periode 1996-1998 (ruim 2 punten hoger). De gemiddelde score voor alle leerlingen in Oud-West (waaronder heel veel gewichtsleerlingen) ligt voor schooljaar 2002-2003 op 528,5.

Aan het slot van deze paragraaf past een relativerende opmerking. De gemiddelde Cito-eindtoetsscore is niet meer dan een algemene indicator voor hoe goed de school het doet. We weten immers niet wat voor kinderen er precies achter zitten, hoe hun gezinssituatie is, of er thuis aandacht is voor het verbeteren van de leerprestaties, wat voor verschillen in lesmethoden er achter de cijfers schuilgaan en dergelijke. Als we meer zouden willen weten over wat de school voor de kinderen betekent, moeten individuele kinderen door de jaren heen nauw gevolgd worden, daarbij rekening houdend met allerlei externe factoren. Binnen het kader van de OWS-monitor is dat geen haalbare kaart.

3.5 Gegevens uit de Stadspeiling 2003

3.5.1 *Tevredenheid bij ouders over het basisonderwijs in de buurt*

Voor de helft van de wijken met Open Wijk Scholen geldt dat meer dan 40% van de daar woonachtige basisschoolkinderen *buiten de wijk* naar school gaat (Wolfskuil,

Nijeveld, Heseveld, Zwanenveld, Aldenhof en 't Acker). De ontwikkeling van Open Wijk Scholen met een veelzijdig activiteiten aanbod voor kinderen en hun ouders, zou ertoe kunnen leiden dat meer ouders uit de wijk besluiten hun kinderen daar naar school te laten gaan. Het is dus interessant om te volgen hoe de aantrekkingskracht van de scholen op de wijk zich ontwikkelt.

In dit verband is er een interessante vraag opgenomen in de Stadspeiling 2003 (uitgevoerd onder 5.000 volwassen Nijmegenaren ten behoeve van de stads- en wijkmonitoring). Gevraagd is naar een algemeen oordeel over het basisonderwijs in de buurt. De steekproef voor de Stadspeiling is dusdanig groot, dat we *per stadsdeel* kunnen laten zien hoe het oordeel van de *ouders met kinderen in de basisschoolleeftijd* is. De ouders, die aangaven ontevreden te zijn, is gevraagd naar de redenen daarvan.

Bij de hieronder gepresenteerde uitkomsten moet bedacht worden dat niet alle ouders een even goed beeld van de scholen in de buurt zullen hebben, omdat hun kinderen deels op scholen in andere wijken zitten.

Tabel 3: tevredenheid over het basisonderwijs in de woonbuurt bij ouders met kinderen in de leeftijd 4 t/m 12 jaar, naar stadsdeel (in %)

	tevreden	noch tevreden, noch ontevreden	ontevreden	geen mening
Stadscentrum	68	0	16	16
Oud-Oost	97	0	3	0
Oud-West	69	3	19	9
Nieuw-West	74	0	16	10
Midden-Zuid	89	0	8	3
Zuidrand	73	4	15	8
Dukenburg	91	1	5	3
Lindenholt	96	2	2	0
Waalsprong	83	2	10	5
TOTAAL	85	1	9	5

In alle stadsdelen is een ruime meerderheid van de ouders tevreden over het basisonderwijs in de buurt. De tevredenheid is het grootst in Oud-Oost, Lindenholt, Dukenburg en Midden-Zuid. Met name het positieve oordeel in Dukenburg is opvallend, omdat drie van de vier Open Wijk Scholen in dat stadsdeel nog meer in een beginfase van de OWS-ontwikkeling zitten.

Tabel 4: redenen van ontevredenheid over het basisonderwijs in procenten van de totale groep ouders met kinderen in de leeftijd 4 t/m 12 jaar, naar stadsdeel

	ontevreden over kwaliteit basisonderwijs	ontevreden omdat er geen/te weinig basisscholen in de buurt zijn	ontevreden omdat er te veel etnische groepen op school zitten	ontevreden omdat er te veel achterstandsleerlingen op school zitten
Stadscentrum	0	10,8	5,5	0
Oud-Oost	2,8	0,2	0	0
Oud-West	9,1	3,8	5,3	3,7
Nieuw-West	1,8	1,3	6,4	6,4
Midden-Zuid	0	7,5	0,7	0,2
Zuidrand	9,1	3,6	2,7	2,7
Dukenburg	1,5	0,7	1,2	1,5
Lindenholt	1,9	0	0	0
Waalsprong	3,5	3,9	0	0
TOTAAL	3,7	2,7	2,0	1,6

In Oud- en Nieuw-West, Stadscentrum en Zuidrand zijn relatief wat meer ouders ontevreden over het basisonderwijs in de buurt (15 tot 19%). In Oud-West heeft de ontevredenheid betrekking op de *kwaliteit* van de scholen en het *hoge aandeel allochtone leerlingen*. In Nieuw-West gaat het behalve om onvrede over het *hoge aandeel allochtone leerlingen* ook om onvrede over het *hoge aandeel leerlingen met een leerachterstand*. Ook in Stadscentrum gaat het om onvrede over het *hoge aandeel allochtone leerlingen*, maar meer nog om *onvrede over de aanwezigheid van basisscholen* (geen of te weinig basisscholen in de buurt; de basisscholen liggen te ver weg). In Zuidrand gaat het vooral om onvrede over de *kwaliteit* van de basisscholen.

Bij de onvrede over het hoge aandeel allochtone en achterstandsleerlingen speelt de selectieve pendel naar andere scholen een rol; niet-gewichtsl leerlingen gaan relatief vaak niet in hun woonwijk, maar in andere wijken naar school. Diverse basisscholen in achterstandswijken hebben daardoor een extra hoog aandeel 1.90- en/of 1.25-leerlingen. Meer informatie over waar basisscholieren naar school gaan en de gevolgen daarvan voor de samenstelling van de schoolpopulaties kunt u vinden in het rapport "leerlingstromen en de samenstelling van schoolpopulaties" (Onderzoek en Statistiek, februari 2003).

3.5.2 Deelname van ouders aan vrijwilligerswerk op school

Een van de deeldoelstellingen van de OWS-ontwikkeling is het vergroten van de maatschappelijke participatie en van de deelname aan vrijwilligerswerk. In de Stadspeiling is bij het vraagblok over maatschappelijke participatie gevraagd *of en waar* men vrijwilligerswerk doet. De onderstaande tabel laat zien in hoeverre ouders met basisschoolkinderen zich *in het algemeen* en *op school* als vrijwilliger inzetten.

Tabel 5: aandeel ouders met kinderen in de leeftijd 4 t/m 12 jaar dat als vrijwilliger actief is, naar stadsdeel

	% dat als vrijwilliger actief is	% dat <u>op school</u> als vrijwilliger actief is
Stadscentrum	16	0
Oud-Oost	40	14
Oud-West	18	7
Nieuw-West	37	14
Midden-Zuid	35	18
Zuidrand	30	14
Dukenburg	35	18
Lindenholt	35	23
Waalsprong	41	24
TOTAAL	33	16

Kijken we naar de stadsdelen met Open Wijk Scholen, dan zien we dat in Oud-West relatief weinig ouders van basisschoolkinderen als vrijwilliger actief zijn en ook dat relatief weinig van die ouders als vrijwilliger op school actief zijn. In Oud-West lijkt er op dit vlak nog veel te winnen. Voor Nijmegen in totaal geldt dat 16% van de ouders op school als vrijwilliger actief is. Bij de meetbare prestaties staat het volgende streefcijfer: 20% van de ouders van de gewichtsléerlingen participeert actief in OWS-activiteiten.

3.6 Een nieuwe Stads- en Wijkmonitor

De Stads- en Wijkmonitor, die in januari/februari 2003 zal verschijnen, geeft onder meer een beeld van hoe de verschillende stadsdelen en wijken er op verschillende terreinen voorstaan. Ook worden er in de monitor uitspraken gedaan over opvallende ontwikkelingen binnen deelgebieden. Daarmee komen er nieuwe achtergrondgegevens over de wijken ter beschikking, die mede als input kunnen dienen voor het opstellen van OWS-werkplannen.

De Stadspeiling, diverse andere onderzoeken en registratiegegevens vormen de kwantitatieve input voor de Stads- en Wijkmonitor. Daarnaast is er veel kwalitatieve input. In alle Nijmeegse stadsdelen zijn conferenties gehouden met sleutelfiguren van verschillende instellingen, die goed op de hoogte zijn van de situatie in de wijken binnen die stadsdelen.

De stads- en wijkmonitoring kan ook gebruikt worden om de meetbare prestaties met betrekking tot de hoofddoelstelling "versterken van de sociale structuur van de wijk" te volgen. Meer hierover in het volgende hoofdstuk.

4 Open Wijk Scholen-monitor nieuwe stijl

4.1 Inleiding

Er zijn allerlei belemmeringen voor het met harde bewijzen kunnen aantonen dat Open Wijk Scholen werken:

- Er zijn heel veel deeldoelstellingen.
- De doelstellingen zijn vaak niet te operationaliseren (bijvoorbeeld het begrip “sociale competentie”).
- Er zijn veel OWS-activiteiten. De bijdrage van die afzonderlijke activiteiten aan de doelbereiking kan niet uiteengegemaakt worden. Niet alleen zou dat om een zeer omvangrijk onderzoek vragen, ook zouden we stuiten op flinke methodische problemen.
- Ouders en Open Wijk Scholen zijn niet alleen verantwoordelijk voor de ontwikkelingskansen van kinderen. Ook situaties in de woonomgeving (sociaal-maatschappelijk, fysiek, economisch) en veranderingen die daarin plaatsvinden spelen een rol in hoe kinderen opgroeien naar de volwassenheid. En behalve de OWS-ontwikkeling zijn ook andere beleidsinitiatieven van invloed, zoals de integrale wijkaanpak.
- Het kan zijn dat activiteiten om de ontwikkelingskansen van kinderen te verbeteren pas na jaren effect hebben. In feite zouden we de afzonderlijke kinderen dan langere tijd moeten gaan volgen, maar dat valt buiten een hanteerbare opzet voor de OWS-monitor.

Binnen de genoemde beperkingen heeft de afdeling Onderzoek en Statistiek in de afgelopen jaren toch de nodige informatie rondom de Open Wijk Scholen-ontwikkeling verzameld. Maar de ontwikkelde opzet was, zoals in hoofdstuk 2 is beschreven, duidelijk aan herziening toe (te arbeidsintensieve methode; nieuw geformuleerde meetbare prestaties; Jeugdmonitorvragenlijst niet geschikt om de gewenste prestaties te meten).

Niet alleen Nijmegen, maar ook andere gemeenten worstelen met de vraag hoe de effecten van de brede school-ontwikkeling kunnen worden gemeten. Redenen voor en voorbeelden van problemen bij de effectmeting vinden we terug in het 2003 verschenen boekje “Breed uitgemeten; kwaliteit en opbrengsten van de brede school”¹³. Toch willen gemeenten informatie over wat de brede scholen opleveren en dat is de reden van het verschijnen van het boekje “Breed uitgemeten”. In het boekje zijn diverse ideeën opgenomen van hoe een beeld van de opbrengsten en meerwaarde van de brede scholen geschetst kan worden. Voor Nijmegen is met name de beschrijving van de ontwikkeling van het Evaluatiemodel Brede Scholen interessant.

In dit hoofdstuk worden ideeën voor een Open Wijk Scholen-monitor nieuwe stijl gepresenteerd. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een voorstel voor de uitvoering en de planning.

¹³ Frank Studulski & Jo Kloprogge (red.), Uitgeverij SWP Amsterdam, 2003.

4.2 Kenmerken van de OWS-monitor nieuwe stijl

Gezien de vele doelstellingen, projecten en activiteiten binnen de OWS-ontwikkeling, is het een hele kunst om een *praktisch en inhoudelijk uitvoerbaar* en *bruikbaar* monitorinstrument te ontwikkelen en toe te passen. Bij het opzetten van een OWS-monitor nieuwe stijl denken we aan de volgende zaken:

- Bij de beschrijving van de resultaten uitgaan van de lijst met “meetbare prestaties”. Let wel: niet alle “meetbare prestaties” kunnen we precies meten en niet al die prestaties worden alleen door de OWS-ontwikkeling bepaald (zie paragraaf 4.3).
- Hierbij aansluitend: onderscheid maken tussen proces en product. In tussenrapportages in het kader van de OWS-monitor vooral aandacht besteden aan de producten (activiteitenaanbod) en de opbrengsten daarvan. Het aandacht vragen voor knelpunten in het proces van de OWS-opbouw en het daarop reageren gebeurt ook al los van een OWS-monitor (loopt via de bij de gemeente werkzame stedelijke projectmanager voor de Open Wijk Scholen, de gezamenlijke coördinatoren groep OWS met daarin de coördinatoren van de afzonderlijke Open Wijk Scholen en het programmamanagement en de regiegroep voor het onderwijs- en jeugdbeleid; verder besteden de scholen ook in de werkplannen aandacht aan knelpunten).
- Voortzetting van de ingezette lijn dat de scholen in hun werkplannen terugblikken op wat er de afgelopen periode bereikt is.
- Gegevens opvragen bij instellingen, die op veel Open Wijk Scholen actief zijn (bijvoorbeeld gegevens over de deelname aan activiteiten en indrukken met betrekking tot de opbrengsten).
- Gebruik maken van onderdelen van het landelijke standaardinstrument Evaluatiemodel Brede Scholen (EBS), dat Oberon in samenwerking met diverse gemeenten ontwikkeld heeft. Daarmee wordt vergelijking mogelijk met brede scholen in andere grote steden.
- Interessante onderdelen van het EBS zijn de kinder- en ouderpeiling, bedoeld om een beeld te kunnen schetsen van de meerwaarde van de brede scholen voor deze doelgroepen (deelname aan activiteiten, tevredenheid over aanbod, oordeel over de school en dergelijke). In de vragenlijsten voor die peilingen zijn ook vragen over aanbodbehoeften opgenomen. De kinder- en ouderpeiling sluit aan bij het voornemen van scholen om meer vraaggestuurd te werken.

4.3 Koppeling van de gegevensverzameling aan de meetbare prestaties

Hieronder staat een schema met per hoofddoelstelling van de OWS-ontwikkeling:

- a. de te behalen prestaties;
- b. de daarbij behorende meetbare normen (met als streefdatum 1 april 2006);
- c. de manier waarop we de gevraagde gegevens kunnen verzamelen.

<i>Hoofddoelstelling: het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen van 0 t/m 12 jaar</i>		
te behalen prestaties	meetbare normen	wijze van informatieverzameling
verbetering leerprestaties	gemiddelde Cito-eindtoetsscore voor gewichtsléerlingen: 530	Via Onderwijsmonitor (niet meer dan een indicatie voor hoe goed de school het doet; eigenlijk zou je afzonderlijke kinderen in hun ontwikkeling in en buiten de school moeten volgen, maar dat is geen haalbare kaart)
bereik gewichtspeuters (2-4 jaar) en gewichtsléerlingen in de wijk	bereik: 60% van de gewichtspeuters in de wijk bereik: 75% van de gewichtsléerlingen in de wijk	Is niet te meten (niet bekend hoeveel gewichtspeuters er in de verschillende wijken wonen) Vooral niet-gewichtsléerlingen gaan buiten hun eigen wijk naar school. Ook goed om via de Onderwijsmonitor te volgen of een groeiend aandeel wijkkinderen naar de Open Wijk Scholen gaat (nu gaan veel kinderen naar scholen in andere wijken)
voldoende beheersingsniveau leesvaardigheid	voldoende beheersingsniveau leesvaardigheid leerlingen groep 4	OWS-werkplannen: gegevens opnemen over resultaten van extra activiteiten op het gebied van taalbeheersing (koppelen toetsscores aan gegevens over de deelname aan extra activiteiten)
iedere Open Wijk School heeft een taalbeleidsplan	iedere Open Wijk School heeft een taalbeleidsplan	OWS-werkplannen/ outputschema's: is er zo'n plan? Wat zijn de onderdelen? Hoe groot is de deelname?
iedere Open Wijk School biedt huiswerkbegeleiding	iedere Open Wijk School biedt huiswerkbegeleiding	OWS-werkplannen/ outputschema's: is er huiswerkbegeleiding? Hoe groot is de deelname?
veilig schoolklimaat	veilig schoolklimaat vastgelegd in procedures en regels op iedere Open Wijk School	OWS-werkplannen
versterking sociale competentie kinderen	afname risicovol gedrag van kinderen	Kinderpeiling
doorgaande ontwikkelingslijnen	iedere Open Wijk School heeft een pedagogische samenwerkingsovereenkomst tussen school, peuterspeelzaal/kinderopvang en naschoolse opvang	OWS-werkplannen

te behalen prestaties	meetbare normen	wijze van informatieverzameling
versterking primair milieu door middel van opvoedingsondersteuning	iedere Open Wijk School heeft een aanbod op het vlak van opvoedingsondersteuning	OWS-werkplannen/ outputschema's: is er huiswerkbegeleiding? Hoe groot is de deelname?
bereik jeugdgezondheidszorg (JGZ)	bereik JGZ 100%	Gegevens van GGD en ouderpeiling
sluitende (hulpverlenings)netwerken	iedere Open Wijk School heeft (aansluiting op) een School & Hulp-netwerk en beschikt over maatschappelijk werk	OWS-werkplannen
hogere bereik cultuurdeelname	bereik van cultuuractiviteiten op Open Wijk School: 75% van de leerlingen	Gegevens van De Lindenberg en kinder- en ouderpeiling
hogere bereik sportdeelname	bereik van sportactiviteiten op Open Wijk School: toename bij de leerlingen met 5%	Gegevens van SportService Nijmegen en kinder- en ouderpeiling
hogere bereik naschoolse activiteiten	50% van de leerlingen op Open Wijk School neemt deel aan naschoolse activiteiten	Kinder- en ouderpeiling

Hoofddoelstelling: het vergroten van de betrokkenheid van ouders bij schoolse en buitenschoolse activiteiten en het vergroten van hun ontwikkelingskansen

te behalen prestaties	meetbare normen	wijze van informatieverzameling
toename aantal ouders dat mede activiteiten organiseert binnen en buiten de school	20% van de ouders van gewichtsl leerlingen participeert actief in activiteiten op Open Wijk School	Ouderpeiling
betrokkenheid ouders en kinderen bij opstellen plannen voor de komende drie jaar	ouders en kinderen hebben inspraak gehad bij de totstandkoming van de Open Wijk School-plannen	OWS-werkplannen
verbetering beheersingsniveau Nederlandse taal bij ouders in de wijk	bereiken van allochtone ouders van gewichtsl leerlingen met NT2-cursussen	Gegevens van ROC en ouderpeiling
meer opvangmogelijkheden tweeverdieners	binnen de Open Wijk School zijn opvangmogelijkheden aanwezig	OWS-werkplannen

<i>Hoofddoelstelling: het versterken van de sociale structuur van de wijk: groter welzijn en meer arbeidsparticipatie</i>		
te behalen prestaties	meetbare normen	wijze van informatieverzameling
verbetering tevredenheid over de leefbaarheid in de buurt	tevredenheid over de wijk verbeterd	Stadspeiling, Stads- en Wijkmonitor, ouderpeiling
beter voorzieningenniveau in de wijk	positiever oordeel van bewoners over het voorzieningenniveau in de wijk	Stadspeiling, Stads- en Wijkmonitor, ouderpeiling (in de Stadspeiling wordt onder meer gevraagd naar de tevredenheid over het basisonderwijs in de buurt)
vergroting maatschappelijke participatie (vrijwilligerswerk)	vergroting deelname aan vrijwilligerswerk	Stadspeiling, Stads- en Wijkmonitor, ouderpeiling (in de Stadspeiling wordt gevraagd of en op wat voor manier men als vrijwilliger actief is)
vermindering werkloosheid	vermindering werkloosheid in de wijk	Dit is zo sterk afhankelijk van hoe de economie zich ontwikkelt, dat het geen goede "meetbare prestatie" is. Wel in OWS-werkplannen aandacht besteden aan ouders, die betaald werk verrichten op Open Wijk Scholen. Ook aandacht besteden aan hoe ouders via OWS-activiteiten hun kansen op werk kunnen vergroten.

Bij diverse doelstellingen, onder meer de doelstellingen met betrekking tot de sociale structuur in de wijk, geldt dat de Open Wijk Scholen nooit alleen verantwoordelijk zijn voor de gewenste verbeteringen. Daarom moeten veranderingen, bijvoorbeeld als het gaat om hoe bewoners de leefbaarheid in de wijk beoordelen, met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Verder kan gesteld worden dat de "meetbare prestaties" met betrekking tot de kinderen en de ouders het belangrijkste zijn, omdat de kinderen (en daarmee de ouders) bij de OWS-ontwikkeling centraal staan.

4.4 Voorstel voor uitvoering en planning

Hierboven is beschreven dat we de OWS-ontwikkeling kunnen volgen met:

- informatie uit de OWS-werkplannen;
- informatie van betrokken instellingen;
- gegevens uit de Onderwijsmonitor;
- gegevens uit de Stadspeiling en de Stads- en Wijkmonitor;
- uitkomsten van peilingen onder de kinderen en hun ouders (vragenlijsten uitzetten).

De peilingen onder ouders en kinderen behoeven nog wat nadere toelichting. Het is goed om gebruik te maken van vragenlijsten, die onderdeel uitmaken van het landelijke

meetinstrument Evaluatiemodel Brede School¹⁴. Dit maakt op termijn vergelijking met brede scholen in andere steden mogelijk. De vraagstelling moet wel aansluiten bij de door de gemeente geformuleerde "meetbare prestaties". Het kan dus zijn dat er wat extra vragen nodig zijn.

In de EBS-vragenlijsten zijn ook vragen opgenomen om de behoeften aan brede school-activiteiten bij ouders en kinderen in beeld te brengen. Mogelijk zijn ook op dit punt de nodige extra vragen wenselijk.

Om ontwikkelingen in de tijd te kunnen volgen, zou het goed zijn om de komende drie jaar twee keer een kinder- en ouderpeiling uit te voeren. Omdat deze niet te snel achter elkaar moeten plaatsvinden, ligt het voor de hand om dat in 2004 en 2006 te doen (zie het planningsschema hieronder).

Enkele Open Wijk Scholen zijn zelf ook bezig met onderzoek onder de ouders en kinderen of hebben plannen daartoe. In verband met de vergelijkbaarheid zou het goed zijn om de verschillende initiatieven op elkaar af te stemmen. Daarom is het een goede zaak om voorjaar 2004 een klankbordgroep rondom de OWS-monitor nieuwe stijl op te zetten. Daarmee zou de eerste peiling onder kinderen en ouders voorbereid kunnen worden.

In het onderstaande schema is een voorstel voor de planning opgenomen.

Schema: voorstel voor de planning van de OWS-monitor

jaar:	monitoractiviteiten:	rapportage:
2004	<ul style="list-style-type: none">▪ najaar 2004 eerste peiling onder kinderen en ouders op alle Open Wijk Scholen▪ werkplannen 2004-2005 met terugblik op 2003-2004▪ informatie van OWS-partners▪ Onderwijsmonitoregevens	eind 2004: tussenrapportage
2005	<ul style="list-style-type: none">▪ werkplannen 2005-2006 met terugblik op 2004-2005▪ informatie van OWS-partners▪ Onderwijsmonitoregevens	eind 2005: beknopte tussenrapportage
2006	<ul style="list-style-type: none">▪ najaar 2006 tweede peiling onder kinderen en ouders op alle Open Wijk Scholen▪ werkplannen 2006-2007 met terugblik op 2005-2006▪ informatie van OWS-partners▪ Stadspeiling en Stads- en Wijkmonitor (<i>gegevens vergelijken met uitkomsten voor 2003</i>)▪ Onderwijsmonitoregevens	eind 2006: omvangrijke tussenrapportage

¹⁴ Het EBS is ontwikkeld door Oberon in samenwerking met diverse gemeenten. De definitieve versie zal voorjaar 2004 beschikbaar zijn.

De in het schema genoemde activiteiten leiden er uiteindelijk toe, dat in 2006 uitgebreid gerapporteerd kan worden over de opbrengsten en meerwaarde van de Open Wijk Scholen.

5 Bijlage

5.1 Cito-eindtoetsscores: een vergelijking tussen Open Wijk Scholen en andere Nijmeegse basisscholen

5.1.1 Inleiding

Een van de hoofddoelstellingen van de opbouw van Open Wijk Scholen in de aanpak- en attentiewijken is het *verbeteren van de ontwikkelingskansen van de kinderen in de wijk*. Van belang voor die ontwikkelingskansen is dat de kinderen tot goede onderwijsprestaties komen. Bestanden van het Nijmeegse basisonderwijs, die in het kader van de Onderwijsmonitor zijn opgebouwd, stellen ons in staat om te laten zien hoe in het algemeen de prestaties van groep 8-leerlingen op Open Wijk Scholen zijn en hoe deze zich verhouden tot de prestaties van groep 8-leerlingen op de andere Nijmeegse basisscholen. Dit aan de hand van de Cito-eindtoetsscores.

Om een goede vergelijking te kunnen maken, is het belangrijk om onderscheid te maken naar leerlingengewicht. Immers, op de Open Wijk Scholen zitten relatief veel gewichtsl leerlingen (= leerlingen met een gewicht hoger dan 1,00), die gemiddeld een lagere Cito-eindtoetsscore hebben dan de niet-gewichtsl leerlingen. Bij de bestrijding van onderwijsachterstanden staan de gewichtsl leerlingen centraal. In deze notitie wordt daarom onderscheid gemaakt tussen:

- 1,25-leerlingen: Nederlandse leerlingen van wie beide ouders een laag opleidings- en beroepsniveau hebben;
- 1,90-leerlingen: allochtone leerlingen waarvan minstens één van de ouders een laag opleidingsniveau heeft, of de meest verdienende ouder een laag beroepsniveau heeft;
- 1,00-leerlingen: alle overige leerlingen (behalve schipperskinderen en woonwagen- en zigeunerkinderen¹⁵).

We hebben gegevens over twee schooljaren: 2000-2001 en 2001-2002. Daarmee kunnen we nog geen duidelijke trends vaststellen. Dat kan pas op langere termijn, als we gegevens over een reeks van meerdere jaren hebben.

De gegevens voor schooljaar 2002-2003 kunnen we nog niet op dezelfde wijze verwerken, omdat bij een aantal scholen de gegevens over leerlingengewichten ontbreken.

Voorafgaand aan de vergelijking tussen de Open Wijk Scholen en de andere basisscholen voor de Cito-eindtoetsscores, wordt hieronder eerst nader ingegaan op verschillen in de schoolpopulaties.

¹⁵ De groep schipperskinderen (gewicht 1,40) en woonwagen- en zigeunerkinderen (1,70) is te klein om daar aparte uitspraken over te doen.

5.1.2 *Verschillen tussen Open Wijk Scholen en andere basisscholen qua schoolpopulatie*

De vergelijking tussen de schoolpopulatie van de Open Wijk Scholen en die van de andere basisscholen is gemaakt voor alle leerlingen (dus niet voor alleen de groep 8-leerlingen).

Tabel 6: verdeling naar etnische herkomst voor alle leerlingen, schooljaar 2000/2001

	Open Wijk Scholen	overige basisscholen	alle basisscholen
niet-westerse allochtone leerlingen	44%	16%	25%
overige leerlingen	56%	84%	75%
totaal	100%	100%	100%

Op Open Wijk Scholen zitten relatief veel niet-westerse allochtone leerlingen (44% tegenover 16% op de andere basisscholen). Dat heeft niet alleen te maken met het relatief grote aandeel niet-westerse allochtone kinderen in de wijken met Open Wijk Scholen. Het heeft ook te maken met leerlingenstromen (kinderen die niet in de eigen wijk, maar in andere wijken naar school gaan). Uit recent onderzoek naar leerlingenstromen in Nijmegen¹⁶ blijkt dat die leerlingenstromen invloed hebben op de samenstelling van de schoolpopulaties voor het kenmerk etniciteit. Autochtone leerlingen gaan vaker dan niet-westerse allochtone leerlingen buiten de eigen wijk naar school. Daarom zijn er scholen, die duidelijk meer niet-westerse allochtone leerlingen hebben, dan je op grond van de basisgeneratie (= de groep basisscholieren in de wijk) zou verwachten. Zes van de zeven scholen met een grote oververtegenwoordiging van niet-westerse allochtone leerlingen liggen in een wijk met een vertrekoverschot (er gaan meer leerlingen niet in de eigen wijk naar school dan dat er leerlingen van buiten de wijk naar de school in de wijk toekomen). Vijf daarvan zijn Open Wijk Scholen (De Klumpert, Groot Nijveld, De Wieken, De Zonnewende en De Aldenhove).

Bij vijf basisscholen doet zich de combinatie voor van minimaal 50% niet-westerse allochtone leerlingen plus een relatief sterke oververtegenwoordiging van niet-westerse allochtone leerlingen ten opzichte van de basisgeneratie. Vier daarvan zijn Open Wijk Scholen (De Klumpert, Groot Nijveld, De Wieken en De Aldenhove).

Tabel 7: verdeling naar leerlingengewicht voor alle leerlingen, schooljaar 2000/2001

	Open Wijk Scholen	overige basisscholen	alle basisscholen
1,00	29%	86%	69%
1,25	31%	6%	14%
1,40 en 1,70	1%	< 1%	< 1%
1,90	39%	8%	17%
totaal	100%	100%	100%

¹⁶ Leerlingenstromen en de samenstelling van schoolpopulaties, gemeente Nijmegen, afdeling Onderzoek en Statistiek, februari 2003.

Een van de criteria bij de aanwijzing van basisscholen als Open Wijk Scholen is dat meer dan 50% van de leerlingen gewichtsléerling moet zijn (gewicht hoger dan 1,00). Voor alle Open Wijk Scholen tezamen geldt dat ruim 70% gewichtsléerling is. Het aandeel gewichtsléerlingen voor de groep overige basisscholen ligt op 14%. Ook dit verschil heeft niet alleen te maken met de samenstelling van de groepen kinderen in de wijken met Open Wijk Scholen, maar tevens met leerlingstromen. Uit het recente onderzoek naar leerlingstromen in Nijmegen blijkt dat die leerlingstromen invloed hebben op de samenstelling van de schoolpopulaties voor het kenmerk leerlingengewicht. Dat heeft te maken met het feit dat 1,00-leerlingen vaker dan 1,25- en 1,90-leerlingen buiten de eigen wijk naar school gaan. Tien van de dertien scholen met een oververtegenwoordiging van 1,25- en 1,90-leerlingen liggen in een wijk met een vertrekoverschot (er gaan meer leerlingen niet in de eigen wijk naar school dan dat er leerlingen van buiten de wijk naar de school in de wijk toekomen). Acht daarvan zijn Open Wijk Scholen (De Klumpert, Groot Nijeveld, Aquamarijn, De Wieken, Michiel de Ruijter, De Zonnewende, Het Octaaf, De Bloemberg).

Bij acht Nijmeegse scholen doet zich de combinatie voor van minimaal 50% 1,25- en 1,90-leerlingen plus een relatief sterke oververtegenwoordiging van 1,25- en 1,90-leerlingen ten opzichte van de basisgeneratie. Zeven daarvan zijn Open Wijk Scholen (De Klumpert, Groot Nijeveld, Aquamarijn, De Wieken, Michiel de Ruijter, De Zonnewende en Het Octaaf).

Hoe de bovengeschetste selectieve leerlingstromen van invloed zijn op de samenstelling van de schoolpopulaties op Open Wijk Scholen zien we terug in het aandeel leerlingen op school, dat uit de eigen wijk komt.

Tabel 8: waar komen de leerlingen vandaan? (voor alle leerlingen, schooljaar 2000/2001)

	Open Wijk Scholen	overige basisscholen	alle basisscholen
leerlingen uit de eigen wijk	80%	48%	58%
leerlingen van buiten de wijk	20%	52%	42%
totaal	100%	100%	100%

Van de leerlingen op Open Wijk Scholen komt 80% uit de eigen wijk en van de leerlingen op de andere basisscholen komt ruim de helft van buiten de wijk.

5.1.3 Cito-eindtoetsscores

De Cito-eindtoetsscores geven een beeld van de basisvaardigheden van groep 8-leerlingen (zie bijlage aan het slot van deze notitie). Het scorebereik loopt van 500 tot 550. Hoe hoger de score, des te beter is het totaaloordeel over de basisvaardigheden van het kind.

Om de Cito-eindtoetsscores van leerlingen op wel- en niet-Open Wijk Scholen met elkaar te kunnen vergelijken, dienen we rekening houden met het onderscheid naar leerlingengewicht.

Tabel 9: gemiddelde Cito-eindtoetsscore naar gewicht, schooljaar 2000/2001

	Open Wijk Scholen	overige basisscholen	alle basisscholen
gewicht:			
1,00	535,7	539,7	539,2
1,25	525,0	531,2	527,1
1,90	527,2	528,9	527,7
alle groep 8-leerlingen	528,7	538,2	535,2

Tabel 10: gemiddelde Cito-eindtoetsscore naar gewicht, schooljaar 2001/2002

	Open Wijk Scholen	overige basisscholen	alle basisscholen
gewicht:			
1,00	534,9	539,8	539,1
1,25	527,2	529,4	528,0
1,90	528,1	529,5	528,5
alle groep 8-leerlingen	529,7	538,1	535,4

1,25 leerlingen

De gemiddelde Cito-eindtoetsscore voor de 1,25 leerlingen op Open Wijk Scholen is in schooljaar 2001-2002 hoger dan in schooljaar 2000-2001 (gestegen van 525,0 naar 527,2).

In schooljaar 2000-2001 is de gemiddelde Cito-eindtoetsscore voor de 1,25-leerlingen op de Open Wijk Scholen (525,0) duidelijk lager dan die voor de 1,25-leerlingen op de andere basisscholen (531,2). Maar in schooljaar 2001-2002 is het verschil een stuk kleiner (527,2 respectievelijk 529,4). Deze ontwikkeling kan te maken hebben met toevalsfactoren. Pas als we een langere tijdreeks hebben, kunnen we zien of het prestatieniveau op de Open Wijk Scholen aan het stijgen is.

1,90 leerlingen

De gemiddelde Cito-eindtoetsscore voor de 1,90 leerlingen op Open Wijk Scholen is in schooljaar 2001-2002 hoger dan in schooljaar 2000-2001 (gestegen van 527,2 naar 528,1).

Voor beide schooljaren geldt dat de gemiddelde Cito-eindtoetsscore voor de 1,90 leerlingen op Open Wijk Scholen iets lager ligt dan die voor de 1,90-leerlingen op de andere basisscholen.

Verder zien we bij de Open Wijk Scholen dat de gemiddelde Cito-eindtoetsscore bij de allochtone 1,90-leerlingen wat hoger is dan bij de autochtone 1,25-leerlingen.

1,00-leerlingen

Bij de gemiddelde Cito-eindtoetsscore voor de 1,00-leerlingen valt het grote verschil tussen de Open Wijk Scholen en de overige basisscholen op. In schooljaar 2001-2002 is de gemiddelde score van de 1,00-leerlingen op de Open Wijk Scholen 534,9.

Daartegenover staat een gemiddeld score van 539,8 voor de 1,00-leerlingen op de andere basisscholen.

Bij de 1,00-leerlingen is het verschil tussen de Open Wijk Scholen en de andere basisscholen groter dan bij de 1,90-leerlingen (geldt voor beide schooljaren) en de 1,25-leerlingen (geldt alleen voor schooljaar 2001-2002). Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat de groep 1,00-leerlingen op Open Wijk Scholen afwijkt van de groep 1,00-leerlingen op andere basisscholen. De groep 1,00-leerlingen is meer heterogeen samengesteld dan de 1,25- en de 1,90-leerlingen. Zo ben je een 1,00-leerling als je ene ouder laag en je andere ouder middelbaar is opgeleid. Maar je bent ook een 1,00-leerling, als allebei je ouders universitair zijn opgeleid. Dat betekent dat de sociaal-economische achtergrond van 1,00-leerlingen onderling sterk kan verschillen. Het zou kunnen dat er op de Open Wijk Scholen een relatief minder sterke groep 1,00-leerlingen zit.

Om aanwijzingen te krijgen of dat het geval is, is het volgende gedaan: we hebben een groep 1,00-leerlingen uit wijken met relatief veel hoger opgeleide ouders¹⁷ afgezet tegen de groep 1,00-leerlingen uit de wijken met Open Wijk Scholen. In die laatstgenoemde wijken wonen relatief weinig hoger opgeleide ouders.

Tabel 11: gemiddelde Cito-eindtoetsscore voor verschillende groepen 1,00-leerlingen

	1,00 leerlingen in wijken met relatief veel hoger opgeleide ouders	1,00-leerlingen in tussenwijken	1,00 leerlingen in wijken met een OWS en relatief weinig hoger opgeleide ouders	1,00-leerlingen op Open Wijk Scholen
schooljaar 2000-2001	542,3	538,5	536,3	535,7
schooljaar 2001-2002	541,7	538,4	537,1	534,9

De gemiddelde score voor de 1,00-leerlingen in de wijken met relatief veel hoger opgeleide ouders ligt hoger dan voor de 1,00-leerlingen in de wijken met Open Wijk Scholen en relatief minder hoger opgeleide ouders. Deze cijfers wijzen op een samenhang tussen het opleidingsniveau van de ouders en het prestatieniveau van de kinderen. Als we uitgaan van deze samenhang, hebben de Open Wijk Scholen te maken met een relatief minder sterke groep 1,00-leerlingen.

Verder kunnen leerlingenstromen (leerlingen die buiten de eigen wijk naar school gaan) van invloed zijn op het gemiddelde prestatieniveau van de 1,00-leerlingen. Een aanwijzing daarvoor is dat de gemiddelde Cito-eindtoetsscore van 1,00-leerlingen woonachtig in wijken met Open Wijk Scholen wat hoger is dan die van de 1,00-leerlingen die op de Open Wijk Scholen zitten (zie tabel 6). In dit verband blijkt uit het recente onderzoek naar leerlingenstromen in Nijmegen, dat 1,00-leerlingen relatief vaak niet in de eigen wijk, maar in andere wijken naar de basisschool gaan. Het is voorstelbaar dat ouders in een relatief sterke sociaal-economische positie verhoudingsgewijs vaak een school voor hun kind zoeken, waar veel leerlingen met een soortgelijke achtergrond zitten. Een motief daarvoor kan zijn dat men de kinderen niet op een school met relatief veel gewichtsléerlingen wil hebben.

¹⁷ Gebaseerd op gegevens uit de Stadspeiling 2001.

5.1.4 Slotconclusie

- De gemiddelde Cito-eindtoetsscores voor 1,25- en 1,90-gewichtsl leerlingen op Open Wijk Scholen lagen in schooljaar 2001-2002 hoger dan in het schooljaar daarvoor (bij 1,25- leerlingen gestegen van 525,0 naar 5,27,2; bij 1,90-leerlingen gestegen van 527,2 naar 528,1). Voor het kunnen vaststellen van een trend hebben we de gegevens van meerdere jaren nodig. Voor 2000-2001 gold dat de gewichtsl leerlingen in groep 8 op de Open Wijk Scholen gemiddeld lager presteerden dan de gewichtsl leerlingen in groep 8 op de andere basisscholen. In het schooljaar daarna zien we kleinere verschillen. Om duidelijke trends te kunnen signaleren, zijn echter gegevens over een langere reeks van jaren nodig. Zeker ook omdat bedacht moet worden, dat de groep 8-leerlingen al op de basisscholen zaten, toen deze nog geen Open Wijk Scholen waren.
Let wel: de gemiddelde Cito-eindtoetsscore is niet meer dan een *algemene indicator* voor hoe goed de school het doet. We weten immers niet wat voor kinderen er precies achter zitten, hoe hun gezinssituatie is, of er thuis aandacht is voor het verbeteren van de leerprestaties, wat voor verschillen in lesmethoden er achter de cijfers schuilgaan en dergelijke.
- Voor beide schooljaren, waar we gegevens voor hebben, geldt dat de allochtone 1,90-leerlingen op de Open Wijk Scholen beter scoren dan de autochtone 1,25 leerlingen op die scholen.

5.1.5 Bijlage: korte uitleg over Cito-eindtoetsscores

De Cito-eindtoetsscore geeft het prestatieniveau van de leerling weer op de basisvaardigheden (taal, rekenen/wiskunde en informatieverwerking), uitgedrukt in een schaal score liggend tussen de 500 en 550. De volgende tabel geeft inzicht in welke scores bij welke voortgezet onderwijs-schooltypes horen (binnen de genoemde scoremarges zou men een kans van circa 80% hebben om het betreffende schooltype met succes te kunnen volgen; nader onderzoek naar de exacte marges is nodig).

Tabel 12: indicaties voor welke Cito-eindtoetsscores aan welke voortgezet onderwijstypes gekoppeld zijn
bron: indicatoren GOA-monitor G4, Centrum voor Onderzoek en Statistiek, Rotterdam

schooltype	Cito-eindtoetsscore
lager dan VMBO	500-520
VMBO praktijkonderwijs	515-525
VMBO basisberoepsgerichte leerweg	520-527
VMBO kaderberoepsgerichte leerweg	524-530
VMBO gemengde leerweg	525-535
VMBO theoretische leerweg	530-538
HAVO	531-546
VWO	540-550